

УДК 349.2

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.76.1.38>

ПРОЦЕДУРА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА УЧАСТЬ У ГРОМАДСЬКИХ РОБОТАХ ОСОБАМИ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ НА ВИПАДОК БЕЗРОБІТТЯ

Мокрицька Н.П.,

*доцент кафедри господарсько-правових дисциплін,
кандидат юридичних наук, доцент, Львівський державний
університет внутрішніх справ*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0318-5285>

nat3mok4@ukr.net

Мокрицька Н.П. Процедура реалізації права на участь у громадських роботах в системі соціального страхування на випадок безробіття.

Стаття присвячена дослідженню процедури реалізації права на участь у громадських роботах особами в системі соціального страхування на випадок безробіття. Проведено аналіз нормативних актів України, що регулюють правовідносини щодо залучення осіб до громадських робіт на добровільних засадах.

Внаслідок дослідження відповідної нормативно-правової бази обґрунтовується, що громадські роботи загалом є тимчасовою формою працевлаштування громадян, які шукають роботу лише за направленням територіального органу зайнятості у порядку обов'язкового укладання строкового трудового договору, який виражає вільне волевиявлення як працівника, так і роботодавця на виникнення відносин найманої праці.

Невід'ємним елементом підбору громадських робіт є письмова згода особи. Аналізуючи процедуру дачі згоди особою на участь у громадських роботах у відповідних законодавчих актах можна відслідкувати принаймні декілька етапів дачі такої згоди у письмовій формі. Первинний етап погодження на громадські роботи пов'язаний з оформленням персональної картки. Далі згода фіксується в індивідуальному плані надання послуг (для осіб, які перебувають у стані часткового безробіття) та індивідуальному плані працевлаштування (для зареєстрованих безробітних). Кінцевий етап погодження характеризує відсутність відмови від укладення трудового договору у направленні на працевлаштування.

На основі досліджених положень законодавства України доведено, що Відомості про вакансію є джерелом інформації про запропоновані тимчасові робочі місця у відповідного роботодавця на умовах строкового трудового договору, яка надається центром зайнятості на умовах та у порядку, які передбачені для складання індивідуальних планів надання послуг та працевлаштування. При цьому є обов'язковим внесення Відомостей про вакансію з зазначенням порядкового номеру запису документа, що засвідчує повноту та достовірність поданої центром зайнятості інформації.

В процесі з'ясування процедури підбору громадських запропоновано передбачити, що особа повинна протягом 10 робочих днів дати згоду на працевлаштування чи відмовитися від участі у громадських роботах на основі запропонованих їй вакансій. Про що робиться відмітка у індивідуальних планах надання послуг та працевлаштування з внесенням запису у персональну картку після прийняття рішення центром зайнятості про видання направлення на працевлаштування. Підставою для видання наказу про прийняття працівника на роботу, якщо жодна зі сторін не відмовилася від укладення трудового договору є направлення про працевлаштування.

Ключові слова: соціальна послуга, громадські роботи, трудовий договір, безробітний, територіальний орган зайнятості, роботодавець.

Mokrytska N.P. The procedure for exercising the right to participate in public works in the social insurance system in case of unemployment.

The article is devoted to the study of the procedure for exercising the right to participate in public works by persons in the social insurance system in case of unemployment. The analysis of normative acts

of Ukraine, which regulate legal relations regarding the involvement of persons in public works on a voluntary basis, was carried out.

As a result of the study of the relevant legal framework, it is substantiated that public works in general are a temporary form of employment for citizens who are looking for work only on the referral of the territorial employment body in the order of mandatory conclusion of a fixed-term employment contract, which expresses the free will of both the employee and the employer in the event of employment relations.

An integral element of the selection of public works is the written consent of the person. Analyzing the procedure of giving consent by a person to participate in public works in the relevant legislative acts, it is possible to follow at least several stages of giving such consent in written form. The initial stage of approval for public works is related to the issuance of a personal card. Further, the consent is recorded in the individual service provision plan (for persons who are in a state of partial unemployment) and the individual employment plan (for the registered unemployed). The final stage of approval is characterized by the absence of a refusal to conclude an employment contract in the referral for employment.

On the basis of the studied provisions of the legislation of Ukraine, it has been proven that the Vacancy Information is a source of information about the proposed temporary jobs at the relevant employer under the terms of a fixed-term employment contract, which is provided by the employment center under the conditions and in the order provided for drawing up individual plans for the provision of services and employment. At the same time, it is mandatory to enter information about the vacancy with the serial number of the document that certifies the completeness and authenticity of the information provided by the employment center.

In the process of clarifying the procedure for the selection of public works, it is proposed to provide that a person must within 10 working days agree to employment or refuse to participate in public works based on the vacancies offered to him. What is noted in the individual plans for the provision of services and employment with an entry in the personal card after the decision of the employment center to issue a referral for employment. The basis for issuing an order to hire an employee, if none of the parties has refused to conclude an employment contract, is a referral for employment.

Keywords: social service, public works, employment contract, unemployed, territorial employment agency, employer.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку системи сприяння у працевлаштуванні в Україні громадські роботи займають важливе місце, оскільки дозволяють багатьом особам отримати можливість заробляти собі життя із забезпеченням всіх соціально-трудових гарантій. За даними Державної служби зайнятості в 2022 році у громадських та інших роботах тимчасового характеру брали участь 28 тисяч безробітних. [1]

Впродовж 2020-2022 років ухвалено низку змін до Закону України «Про зайнятість населення» від 5 липня 2012 р. № 5067-VI [2]. Рушійною силою реформ став Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування служби зайнятості, соціального страхування на випадок безробіття, сприяння продуктивній зайнятості населення, у тому числі молоді, та впровадження нових активних програм на ринку праці» від 21.09.2022 р. № 2622-IX. [3]. Це спричинило також внесенню суттєвих змін до низки підзаконних нормативно-правових актів у сфері зайнятості, які потребують всебічного правового аналізу та оцінки. Цим зумовлено і актуальність обраної теми.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Багато вчених, зокрема Н.Б. Болотіна, В.С. Венедиктов, В.В. Жернаков, М.І. Іншин, В.Г. Ротань, С.А. Сільченко, П.Д. Пилипенко, С.М. Прилипка, В.І. Прокопенко, О.І. Процевський, М.М. Хуторян, О.М. Ярошенко зверталися до проблематики виконання громадських робіт в процесі науково-практичних досліджень строкових трудових правовідносин. Особливої уваги заслуговують праці таких науковців як Р.І. Шабанов, І.А. Гнатченко, Г.Г. Дендемарченко, Р.Д. Прилипка. [4; 5; 6; 7].

Втім стрімке законодавче реформування системи надання соціальних послуг в частині процесу пошуку роботи потребує подальшого опрацювання означеної теми, що обумовлює її актуальність.

Формулювання мети статті. Мета даної статті полягає у характеристиці процедури залучення осіб до громадських робіт як соціальної послуги за законодавством України.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до змісту ст. 24 Закону України «Про зайнятість населення» одним з заходів сприяння зайнятості безробітних, який спрямований на забезпечення відповідності рівня професійної кваліфікації працездатних осіб потребам ринку праці, створення умов

для активного пошуку роботи безробітними, підвищення конкурентоспроможності осіб на ринку праці є забезпечення участі безробітних у громадських роботах та інших роботах тимчасового характеру. [2]

Важливо відзначити, що до основних завдань центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції, його територіальних органів належить сприяння громадянам у підборі підходящої роботи та участь в організації проведення громадських та інших робіт тимчасового характеру. Їх здійснення загалом відбувається шляхом забезпечення надання соціальних послуг відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» та цього Закону (ст. 22 Закону України «Про зайнятість населення»). [8, 2].

У ст. 31 Закону України «Про зайнятість населення» [2] передбачено, що громадські роботи є видом суспільно корисних оплачуваних робіт в інтересах територіальної громади, які організуються для додаткового стимулювання мотивації до праці, матеріальної підтримки безробітних та інших категорій осіб і виконуються ними на добровільних засадах.

Відповідно до змісту ст. 31 Закону України «Про зайнятість населення» особами, які беруть участь у громадських роботах, обов'язково укладається трудовий договір. Він є строковим та сумарно протягом року не може перевищувати 180 календарних днів. Оплата праці таких осіб здійснюється за фактично виконану роботу в розмірі, що не може бути меншим, ніж мінімальний розмір заробітної плати, та відповідно до положень угоди. [2]

Виходячи з положень цієї статті коло користувачів соціальної послугою обмежується безробітними та особи, які перебувають в стані часткового безробіття. Мова йде про працівників, які втратили частину заробітної плати внаслідок вимушеного скорочення до 50 відсотків передбаченої законодавством тривалості робочого часу у зв'язку із зупиненням (скороченням) виробництва продукції мають право без припинення трудових відносин на участь у громадських роботах у межах строку зупинення (скорочення) виробництва. Зі змісту п. 7 та п. 20 постанови Кабінету Міністрів України від 19.09.2018 р. № 792 «Про затвердження Порядку реєстрації, перереєстрації безробітних та ведення обліку осіб, які шукають роботу» для реалізації їхнього права на участь у громадських роботах необхідне направлення центру зайнятості до роботодавця. [9]

Адже для осіб, які перебувають у стані часткового безробіття громадські роботи є одним з можливих заходів компенсації втраченої заробітної плати, однак зареєстрованим безробітним можна пропонувати громадські роботи лише у разі відсутності підходящої роботи. Це пояснюється тією обставиною, що громадські роботи не вимагають додаткової спеціальної, освітньої та кваліфікаційної підготовки. Тому вони не враховують професійний досвід, спеціальність та кваліфікацію працівника.

Новизна положень ст. 46 Закону України «Про зайнятість населення» акцентує увагу на громадських роботах лише в частині отримання згоди особи на їх виконання. Втім, відповідно до ч. 2 ст. 46 цього закону для осіб, які не мають професії (спеціальності) і вперше шукають роботу, підходящою вважається робота, яка не потребує професійної підготовки або робота, що потребує первинної професійної підготовки, зокрема безпосередньо на робочому місці. Вважаємо, ще певний зв'язок з громадськими роботами все ж існує, оскільки усі вони належать до таких, які не потребують додаткової спеціальної, освітньої та кваліфікаційної підготовки. Разом з тим, у ст. 44 Закону України «Про зайнятість населення» передбачено з поміж обов'язків зареєстрованих безробітних дотримуватися письмових індивідуальних рекомендацій щодо сприяння працевлаштуванню, зокрема брати участь у заходах, пов'язаних із сприянням забезпеченню зайнятості населення. [2]

Відповідно до ст. 45 цього акту підставою для припинення реєстрації безробітного є дворазова відмови від пропонування підходящої роботи, а для безробітного, який вперше шукає роботу та не має професії (спеціальності), дворазової відмови від пропонування проходження професійного навчання. Тому вважаємо, що участь в громадських роботах не є підходящою роботою, тому що припинення реєстрації особи, яка шукає роботу залежить від відмови від пропонування проходження професійного навчання, а не участі у громадських роботах.

Адже мета організації таких робіт полягає у тому, щоб надати можливість безробітному скористатися цією соціальною послугою. Однак жодного обов'язку для людини вона не несе. Зобов'язання державних органів щодо організації громадських робіт не передбачає необхідної участі у них особи, це лише один з варіантів можливого тимчасового працевлаштування з огляду також на те, що дворазова відмова безробітних від участі в громадських роботах та інших роботах тимчасового

характеру не є підставою для припинення її реєстрації як безробітного. (ст. 45 Закону України «Про зайнятість населення») [2]

Зазначимо, що зареєстровані безробітні можуть залучатися до оплачуваних громадських робіт за їх згодою. (п. 7 ст. 46 Закону України «Про зайнятість населення»). [2]

Щоправда у чинному законодавстві чітко не визначено не тільки форми, але і спосіб, в якій особа повинна надати згоду, тим самим матеріалізувавши своє волевиявлення. Більше того, аналізуючи процедуру дачі згоди особою на участь у громадських роботах у відповідних законодавчих актах можна відслідкувати принаймні декілька етапів дачі такої згоди у письмовій формі.

Перший етап пов'язаний з оформленням персональної картки. Відповідно до п. 6 постанови Кабінету Міністрів України від 19.09.2018 р. № 792 «Про затвердження Порядку реєстрації, перереєстрації безробітних та ведення обліку осіб, які шукають роботу» передбачено, що кар'єрний радник формує персональну картку особи, яка шукає роботу на підставі даних, визначених цим Порядком. [8] Форма персональної картки та додатки до неї затверджена наказом Мінсоцполітики України від 19.12.2018 р. № 1911 «Про затвердження форм Персональної картки та додатків до неї, заяви про надання (поновлення) статусу безробітного та направлення на працевлаштування». [9]

Аналіз Персональної картки та додатків до неї дає підстав для висновку, особа надає попередню згоду на участь в громадських роботах як складову інформації, яка необхідна для пошуку роботи. Надалі свідченням погодження особи на працевлаштування шляхом участі в громадських роботах є зазначення у додатку №2 до Персональної картки даних про рішення, прийняті центром зайнятості / філією центру зайнятості щодо зареєстрованого безробітного. І врешті-решт до Персональної картки особи заноситься інформація про працевлаштування особи на підставі відповідного наказу роботодавця. [10]

Відповідно до положень Розділу 3 Методики здійснення первинного та поглибленого профілювання осіб, які шукають роботу, та зареєстрованих безробітних, яка затверджена наказом Мінсоцполітики від 19.12.2018 р. № 1910 після формування персональної картки особи, яка шукає роботу, кар'єрний радник здійснює її первинне профілювання шляхом проведення анкетування. За результатами первинного профілювання кар'єрний радник оцінює можливості особи, яка шукає роботу, до працевлаштування та разом з нею складає індивідуальний план надання послуг, в якому зазначаються комплекс заходів, які мають вжити кар'єрний радник та особа, яка шукає роботу, строки та періодичність їх надання, зобов'язання сторін щодо виконання цього плану. [11]

Згідно положень Розділу 4 Методики здійснення первинного та поглибленого профілювання осіб, які шукають роботу, та зареєстрованих безробітних, яка затверджена наказом Мінсоцполітики від 19.12.2018 р. № 1910 після реєстрації безробітного кар'єрний радник протягом десяти календарних днів здійснює його поглиблене профілювання шляхом проведення анкетування. На основі отриманих результатів поглибленого профілювання кар'єрний радник визначає профільну групу та разом із зареєстрованим безробітним розробляє індивідуальний план працевлаштування, який повинен містити комплекс заходів, що мають вжити кар'єрний радник та особисто зареєстрований безробітний, для працевлаштування або здійснення іншого виду зайнятості. [11]

Відтак разом з персональною картою загальну інформацію про громадські роботи містить індивідуальний план надання послуг та індивідуальний план працевлаштування. Незважаючи на деяку схожість в змісті зазначених документів, кожен з них виконує свою роль в процесі реалізації права на участь у громадських роботах. Індивідуальний план надання послуг слугує основним джерелом надання соціальних послуг особам, які не зареєстровані як безробітні. В аспекті участі в громадських роботах мова йде про тих, хто перебуває у стані часткового безробіття та перебувають на обліку у центрі зайнятості.

Натомість індивідуальний план працевлаштування характеризує процес підбору громадських робіт для зареєстрованих безробітних. Власне відсилання до профільної групи як групи, до якої належать зареєстровані безробітні, за результатами оцінки їх ступеня мотивації до праці та можливостей працевлаштування, дає можливість зробити висновок, що підбір громадських робіт не належить до мінімального базового набору заходів та послуг щодо сприяння зайнятості. Тим не менш належить до рекомендованого набору заходів та послуг щодо сприяння зайнятості, рекомендовані для усіх профільних груп, окрім групи профілю 1.

Отже можна зробити висновок, що індивідуальний план надання послуг та індивідуальний план працевлаштування є джерелом засвідчення згоди особи на участь у громадських роботах на умовах та у порядку, який визначений наказом Мінсоцполітики України «Про затвердження Поряд-

ку та умов складання, виконання індивідуальних планів надання послуг і працевлаштування» від 19.12.2018 р. № 1913. [12]

Тривалий час залишалося в законодавстві України не вирішеним питання щодо порядку надання інформації особі про відповідні громадські роботи та критерії якості її надання як соціальної послуги. Згідно п.5 Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку організації громадських та інших робіт тимчасового характеру» від 20.03.2013 р. № 175 громадські роботи виконуються виключно на створених для цього тимчасових робочих місцях. [13] Відповідно до п. 2.3.3. Примірної форми договору про організацію громадських робіт та фінансування їх організації, яка затверджена Наказом Мінсоцполітики від 28.03.2013 р. № 159 територіальний центр зобов'язаний інформувати осіб, які дали згоду на участь в громадських роботах, щодо умов, режиму роботи, оплати праці та соціальних гарантій, запропонованих роботодавцем, до надання їм направлення на участь у громадських роботах (на підставі інформації роботодавця). Роботодавець повинен повідомляти Територіальний орган про створення тимчасових робочих місць відповідно до цього Договору, упродовж 3-х робочих днів з дня затвердження наказу про створення тимчасових робочих місць для проведення громадських робіт. Також він зобов'язаний надавати інформацію про професію (спеціальність), режим роботи, місце проведення, оплату праці, умови праці (додаток № 1). (п. 2.1.2 цього акту). [14]

У постанові від 09.06.2021 р. у справі № 420/2174/19 Верховний Суд зазначає, що однією з характерних ознак трудових відносин є виконання роботи за професією (посадою), визначеною Національним класифікатором України ДК 003:2010 «Класифікатор професій», затвердженим наказом Держспоживстандарту від 28.07.2010 № 327. [15]

З огляду на це виконання громадських робіт забезпечує реалізацію особами права на працю на підставі трудового договору шляхом прийняття їх на конкретну посаду. Хоч законодавство розглядає громадські роботи в контексті тимчасових робочих місць. Але передусім це є вакансія як вільна посада (робоче місце), на яку може бути працевлаштована особа. (п. 3.ч. 1 ст. 1 Закону України «Про зайнятість населення»). [2]

Тому роботодавцем подається до центру зайнятості форму звітності № 3-ПН «Інформація про попит на робочу силу (вакансії)» з дня виникнення в нього потреби в підборі працівників та/або з дати відкриття вакансії, але не пізніше ніж через три робочі дні з дати відкриття вакансії в порядку, який визначений наказом Міністерство економіки від 12.04.2022 р. № 827-22 «Про затвердження форми звітності № 3-ПН «Інформація про попит на робочу силу (вакансії)» та Порядку її подання». [16] Аналіз цього документу свідчить про те, що центру зайнятості надається повна інформація про вільну вакансію, у тому числі з тимчасовим характером роботи. Зокрема, дані щодо розміру заробітної плати, характеру виконуваної роботи, місця виконання робіт, основних характеристик вакансії (виконувані основні функціональні обов'язки, вид трудового договору, режим та умови праці, вимоги до кандидата), доступності робочого місця для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення (наявність інклюзивності будівель, споруд; доступність і безпека робочого місця для маломобільних груп населення, у тому числі осіб з інвалідністю) тощо. Наприклад, у підпункті 1.1 форми звітності зазначаються завдання та обов'язки, наводиться стислий опис робіт, які має(ють) виконувати кандидат(и) на робочому місці. [16]

Варто зазначити, що було прийнято постанову Кабінету Міністрів України № 237 від 17.03.2023 р., якою затверджений Порядок надання соціальних послуг суб'єктам ринку праці кар'єрними радниками, спеціалізованими кар'єрними радниками, консультантами по роботі з роботодавцями. [17]

Тут передбачено, що консультант роботодавця надає інформацію про організацію громадських та інших робіт тимчасового характеру. (п. 10 цього акту). Подібної норми, які б стосувалися зареєстрованих безробітних та інших осіб немає. Враховуючи те, що участь у громадських та інших роботах є соціальною послугою, у п. 6 цього акту зазначено, що адміністратор центру зайнятості забезпечує надання суб'єктам ринку праці повної та вичерпної інформації надання соціальних послуг. [17]

У п. 1 цього акту зазначено, що якість надання соціальних послуг суб'єктам ринку праці – рівень відповідності процедури (процесу) та умов надання соціальних послуг установленим законодавством вимогам, а також принципам, на яких базується державна політика зайнятості населення.

Враховуючи, що центр зайнятості повинен володіти усім необхідним обсягом інформацію щодо вакансій для виконання громадських робіт, то вичерпна та повна інформація повинна бути надана особі заздалегідь до видання направлення на працевлаштування.

З аналізу форми звітності № 3-ПН «Інформація про попит на робочу силу (вакансії)» вбачається, що кожній відомості про вакансію присвоюється порядковий номер запиту. Відтак вважаємо, що факт ознайомлення особи з вакансіями в такий конкретизований спосіб засвідчуються у індивідуальних планах надання послуг і працевлаштування зі зазначенням дати ознайомлення. Аналогічним чином вирішується, як видається, питання щодо відмови від пропозиції таких запропонованих вакансій. На нашу думку підбір громадських робіт означає не просто запропонувати одну чи декілька вакансій, а всі можливі вакансії для того, щоб створити якомога більше можливостей для вибору.

Також не потрібно ототожнювати дачу згоди та інформування. Між ними мав бути проміжок у часі, скажімо 10 робочих днів, який необхідний, щоб особа прийняла рішення про дачу згоди чи відмову від участі в громадських роботах.

Завершення підбору громадських робіт здійснюється шляхом видання направлення про працевлаштування. В законодавстві України передбачено наявність типової форми направлення на працевлаштування як окремих документ, що може слугувати підставою укладення трудового договору між направленою особою та роботодавцем. (наказ Мінсоцполітики України «Про затвердження форм Персональної картки та додатків до неї, заяви про надання (поновлення) статусу безробітного та направлення на працевлаштування» від 19.12.2018 р. № 1911) [18].

Направлення на працевлаштування шляхом виконання громадських робіт у конкретного роботодавця видається лише тоді, коли особа погодилася бути направленою. Аналіз цього документу дає підстав для висновку, що направлення на працевлаштування, хоч і адресоване роботодавцю, у якого і залишається, видається тільки направленій особі. Втім корінець документу потрібно повернути до центру зайнятості протягом семи календарних днів з дати направлення особи на працевлаштування. Він має дуже важливе значення, оскільки містить результат волевиявлення працівника щодо укладення чи відмови у працевлаштування працівника, роботодавця, або їх обох. Направлення на працевлаштування є підставою для видання наказу про прийняття на роботу. При цьому у ньому також зазначаються причини відмови від укладення трудового договору. Це свідчить про те, що навіть на етапі оформлення працевлаштування особа може відмовитися від участі в громадських роботах.

Висновки. Проведене дослідження дає підстав для висновку, що у законодавстві України відбулися значні зміни, які посилили соціальний захист осіб, які беруть участь у громадських роботах. Інформаційна складова надання соціальних послуг є важливим елементом у процесі підбору тимчасових робочих місць у роботодавця та укладення строкового трудового договору. В такий спосіб, як видається забезпечується матеріальна підтримка безробітних, формується додаткове джерело доходів для осіб в стані часткового безробіття, створюються умови для додаткового стимулювання мотивації до праці. Впорядкування підбору громадських робіт та встановлення чітких законодавчих вимог надання цієї важливої соціальної послуги у системі соціального страхування на випадок безробіття має ціннісний вимір для розвитку особистості. Адже особа в такий спосіб не лише реалізує своє право на участь у громадських роботах, але і передусім реалізує своє право на працю.

Список використаних джерел:

1. Підсумки роботи Державної служби зайнятості в 2022 році та пріоритети на 2023 рік. URL: <https://www.dcz.gov.ua/novyna/pidsumky-roboty-derzhavnoyi-sluzhby-zaunyatosti-v-2022-roci-ta-priorityety-na-2023-rik>.
2. Закон України «Про зайнятість населення» від 05.07.2012 р. № 5067-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text> (дата звернення 27.03.2023).
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування служби зайнятості, соціального страхування на випадок безробіття, сприяння продуктивній зайнятості населення, у тому числі молоді, та впровадження нових активних програм на ринку праці: Закон України від 21.09.2022 № 2622-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2622-20#Text>.
4. Шабанов Р. Правова характеристика тимчасових громадських робіт як заходу сприяння зайнятості населення. *Jurnalul juridic national: teorie si practica*. 2015. № 1 С. 131–135. URL: <http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2015/1/28.pdf>.
5. Гнатченко І. А. Залучення до громадських робіт у практиці Київської обласної служби зайнятості. *Ринок праці та зайнятість населення*. 2016. № 3. С. 42-43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rpzn_2016_3_11.

6. Дендемарченко Г. Г. Організація громадських робіт (досвід Черкаської обласної служби зайнятості). *Ринок праці та зайнятість населення*. 2016. № 1. С. 71-72. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/grzn_2016_1_18.
7. Прилипко Р. Д. Громадські роботи як форма трудової допомоги безробітним в УСРР у 20-х рр. XX ст. *Інтелігенція і влада. Серія: Історія*. 2012. Вип. 24. С. 147–152. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/iiv_2012_24_17.
8. Закон України «Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» від 02.03.2000 р. № 1533-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-14#Text> (дата звернення 27.03.2023).
9. Про затвердження Порядку реєстрації, перереєстрації безробітних та ведення обліку осіб, які шукають роботу: постанова Кабінету Міністрів України від 19.09.2018 р. № 792. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/792-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення 27.03.2023).
10. Про затвердження форм Персональної картки та додатків до неї, заяви про надання (поновлення) статусу безробітного та направлення на працевлаштування: наказ Мінсоцполітики України від 19.12.2018 р. № 1911. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1515-18#Text> (дата звернення 27.03.2023).
11. Про затвердження Методики здійснення первинного та поглибленого профілювання осіб, які шукають роботу, та зареєстрованих безробітних: наказ Мінсоцполітики України від 19.12.2018 р. № 1910. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1517-18#Text> (дата звернення 27.03.2023).
12. Про затвердження Порядку та умов складання, виконання індивідуальних планів надання послуг і працевлаштування: наказ Мінсоцполітики України від 19.12.2018 р. № 1913. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1516-18#Text> (дата звернення 27.03.2023).
13. Про затвердження Порядку організації громадських та інших робіт тимчасового характеру: постанова Кабінету Міністрів України від 20.03.2013 р. № 175. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/175-2013-%D0%BF#Text> (дата звернення 27.03.2023).
14. Про затвердження Примірної форми договору про організацію громадських робіт та фінансування їх організації: наказ Мінсоцполітики України від 28.03.2013 р. № 159. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0159739-13#Text> (дата звернення 27.03.2023).
15. Про затвердження Порядку надання соціальних послуг суб’єктам ринку праці кар’єрними радниками, спеціалізованими кар’єрними радниками, консультантами по роботі з роботодавцями: постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 17.03.2023 № 237 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/237-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення 27.03.2023).
16. Судова справа № 420/2174/19 від 09.06.2021 р. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97533766> (дата звернення 27.03.2023).
17. Про затвердження форми звітності № 3-ПН «Інформація про попит на робочу силу (вакансії)» та Порядку її подання: наказ Міністерства економіки від 12.04.2022 р. № 827-22. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0565-22#Text> (дата звернення 27.03.2023).
18. Про затвердження форм Персональної картки та додатків до неї, заяви про надання (поновлення) статусу безробітного та направлення на працевлаштування: наказ Мінсоцполітики України від 19.12.2018 р. № 1911. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1515-18#Text> (дата звернення 27.03.2023).